

РОЗДІЛ 10. СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.965.6

ПРИВОДИ ДЛЯ ПОРУШЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО АДВОКАТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

REASONS FOR INITIATING DISCIPLINARY PROCEEDINGS AGAINST LAWYERS ON THE LAW OF UKRAINE AND RUSSIAN FEDERATION

Заборовський В.В.,
доцент, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права
Ужгородського національного університету

У статті досліджується питання про правову природу приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката. Для розкриття цього питання автор проводить як теоретичний аналіз природи таких приводів, так і нормативно-правове їх закріплення за законодавством України та Російської Федерації. На підставі зазначеного аналізу автор виробив власне бачення можливих шляхів усунення недоліків чинного українського процесуального законодавства, використовуючи досвід насамперед російського законодавця. У статті робиться висновок про те, що в українському законодавстві є значні недоліки в правовому регулюванні приводів для порушення дисциплінарного провадження. При цьому найбільшій критиці піддається та частина положення, що стосується права кожного, кому відомі факти, які можуть бути підставою для дисциплінарної відповідальності адвоката, звертатися з відповідною заявою (скаргою) у кваліфікаційно-дисциплінарну комісію, оскільки така норма певним чином суперечить одному з основних принципів адвокатської діяльності, а саме принципу незалежності. Указується на позитивний досвід російського законодавця, який на відміну від українського використовує інший підхід у регулюванні питання, що стосується приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката, використовуючи при цьому закритий характер цього списку. Звертається увага й на позитивність тієї норми російського законодавства, у якій зазначається, що скарга, звернення як привід до порушення дисциплінарного провадження стосовно адвоката не можуть бути засновані на діях (бездіяльності) адвоката, не пов'язаних із виконанням ним професійних обов'язків. Прив'язка цієї норми тільки до діянь, які безпосередньо пов'язані з виконанням адвокатом професійних обов'язків, є суттєвою додатковою гарантією в діяльності адвоката.

Ключові слова: адвокат, дисциплінарна відповідальність, приводи для порушення дисциплінарного провадження, скарга, звернення, подання, відкритий список приводів, закритий список приводів.

В статье исследуется вопрос о правовой природе поводов для возбуждения дисциплинарного производства в отношении адвоката. Для раскрытия данного вопроса автор проводит как теоретический анализ природы таких поводов, так и нормативно-правовое их закрепление по законодательству Украины и Российской Федерации. На основании указанного анализа автор выработал собственное видение возможных путей устранения недостатков действующего украинского процессуального законодательства, используя опыт в первую очередь российского законодателя. В статье делается вывод о том, что в украинском законодательстве есть значительные недостатки в правовом регулировании поводов для возбуждения дисциплинарного производства. При этом наибольшей критике подвергается та часть положения, которое касается права каждого, кому известны факты, которые могут быть основанием для дисциплинарной ответственности адвоката, обращаться с соответствующим заявлением (жалобой) в квалификационно-дисциплинарную комиссию, поскольку такая норма определенным образом противоречит одному из основных принципов адвокатской деятельности, а именно принципу независимости. Указывается на положительный опыт российского законодателя, который в отличие от украинского использует другой подход в регулировании вопроса, касающегося поводов для возбуждения дисциплинарного производства в отношении адвоката, используя при этом закрытый характер этого списка. Обращается внимание и на позитивность той нормы российского законодательства, в котором отмечается, что жалоба, обращение в качестве повода к возбуждению дисциплинарного производства в отношении адвоката не могут быть основаны на действиях (бездействии) адвоката, не связанных с выполнением им профессиональных обязанностей. Привязка данной нормы только к деяниям, которые непосредственно связаны с выполнением адвокатом профессиональных обязанностей, является существенной дополнительной гарантией в деятельности адвоката.

Ключевые слова: адвокат, дисциплинарная ответственность, поводы для возбуждения дисциплинарного производства, жалоба, обращение, представление, открытый список поводов, закрытый список поводов.

In this paper, an analysis the legal nature of the grounds for the institution of disciplinary proceedings against a lawyer. For the disclosure of the author conducts both theoretical analysis of the nature of these reasons, and regulatory and legal under the laws of their attachment Ukraine and the Russian Federation. Based on this analysis, the author has produced its own vision of how to correct the shortcomings of the current Ukrainian procedural legislation, using the experience before the Russian lawmakers. The article concludes that the Ukrainian legislation there are significant shortcomings in the legal regulation of the grounds for the institution of disciplinary proceedings. Thus, the greatest criticism of that part of the provisions relating to the right of everyone who knows the facts that may be grounds for disciplinary action lawyer to handle the appropriate application (complaint) in the qualification-disciplinary commission, as such a rule a certain way contradicts one of the basic principles advocacy, namely the principle of independence. Points to the positive experience of Russian lawmakers, who unlike Ukrainian uses a different approach to regulating their reasons for initiating disciplinary proceedings against a lawyer, using the closed nature of the list. Draws attention to the positivity of the provisions of Russian law, which states that the complaint handling as an excuse to initiate disciplinary proceedings against a lawyer, cannot be based on the actions (inaction) of the attorney, not related to the discharge of professional responsibilities. Binding of this provision only to acts that are directly related to the implementation of the lawyer profession is an essential additional guarantee in the activities of a lawyer.

Key words: lawyer, disciplinary liability, grounds for disciplinary proceedings, complaints, appeals, view, open the list of reasons, closed list of reasons.

Актуальність теми. Загальноприйнятим розумінням приводу для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката є сприйняття його як джерела, що містить відомості про вчинення такою особою дисциплінарного проступку. Потрібно звернути увагу на те, що український

законодавець у цьому випадку застосовує словосполучення «ініціювання питання» про дисциплінарну відповідальність адвоката.

Проблема дисциплінарної відповідальності адвокатів є однією з найбільш актуальних проблем, із якою сьогодні

стикається адвокатська спільнота. Така актуальність обумовлена тим, що порушення, які допускаються адвокатами, негативно впливають не тільки на професійну честь і гідність конкретного адвоката, а й підривають авторитет адвокатури в цілому.

У свою чергу не менш актуальним є питання про правову природу приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката. Така актуальність насамперед пов'язана з тим, що перш ніж здійснювати дії щодо порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката обов'язково необхідно переконатися в наявності належного та допустимого приводу.

Аналіз наукових публікацій. Проблема визначення правової природи приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката (ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката) була предметом досліджень багатьох науковців. Серед учених, які досліджували окремі аспекти цієї проблеми, доцільно виокремити праці О.О. Бусуріної, Т.В. Варфоломєєвої, Т.С. Коваленка, О.С. Мостовенка, С.Ф. Сафулька, А.В. Рагуліна, Д.П. Фіолєвського та інших.

Метою статті є аналіз правової природи приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката, які передбачені законодавством України та Російської Федерації. Основними **завданнями** є такі: розкрити сутність та порядок ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката; проаналізувати норми українського та російського законодавства, що регулюють це питання; на основі проведеного аналізу виявити прогалини та недоліки правового регулювання, що стосуються приводів для порушення дисциплінарного провадження.

Виклад основного матеріалу. Щодо українського законодавства, то відповідно до ч. 1 ст. 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1] право на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою (скаргою) щодо поведінки адвоката, яка може бути підставою для дисциплінарної відповідальності, має кожен, кому відомі факти такої поведінки. На нашу думку, закріплення вказаної норми певним чином суперечить одному з основних принципів адвокатської діяльності, а саме принципу незалежності (ч. 1 ст. 4 цього закону), а тому виправдано ця норма отримала найбільшу критику серед інших норм, що регулюють правове регулювання приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката.

Такого висновку можна дійти, виходячи з того, що ця норма надає право кожному, навіть особі, яка не має жодного відношення до професійної діяльності адвоката (не є ні його клієнтом, ні іншим учасником будь-якого провадження, у якому бере участь адвокат), звертатися із заявою (скаргою) до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії. У цьому випадку потрібно врахувати й те, що низка норм Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», які стосуються підстав притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, не позбавлені недоліків та прогалин. Зокрема, це стосується відсутності конкретного переліку протиправних діянь, що можуть бути розцінені як дисциплінарний проступок; відсутності легального закріплення основних кваліфікуючих понять (порушення присяги адвоката України, грубе одноразове порушення правил адвокатської етики тощо), які можуть бути основою для застосування того чи іншого виду дисциплінарних стягнень або ж взагалі для кваліфікації діяння як дисциплінарного проступку.

Необхідно врахувати й те, що ч. 2 ст. 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено, що не допускається зловживання правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, у тому числі ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката без достатніх підстав, а також використання зазначеного права як засобу тиску на адвоката

у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності. Заслуговує на увагу думка Д.П. Фіолєвського, який зазначає: «Цікаво, кому адресовано цей Закон? Кожному клієнту? Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» написано для адвокатської спільноти. Чи буде читати Закон кожен, кому доводиться звертатися до адвоката? Навряд чи. Декларація, яку ніхто не буде читати, а більш того урахувати у своїх вчинках» [2, с. 194].

Слушною є й думка А.В. Рагуліна, який серед правових засобів, що направлені на вдосконалення механізму реалізації наданих адвокату-захисникові професійних прав виділяє необхідність «введення матеріально-правових та процесуально-правових санкцій, що повинні застосовуватися до осіб, які порушують встановлені законодавством гарантії незалежності адвоката та здійснюють дії з незаконного перешкоджання та (або) протиправного втручання в професійну діяльність адвоката» [3, с. 63]. Ми повністю погоджуємося з думкою Д.П. Фіолєвського та А.В. Рагуліна, оскільки до того моменту, поки не буде законодавчо закріплено чіткий механізм реалізації тої чи іншої норми, а в нашому випадку – притягнення до відповідальності особи за зловживання таким правом, то така норма носитиме тільки декларативний характер, й навряд чи може йти мова про можливість належного її застосування та реальний захист адвоката.

Усе це на практиці може призвести до випадків, коли щодо адвоката, який зайняв певну суспільно-політичну позицію, буде подана значна кількість таких заяв (скарг) кожним «бажаючим», який навіть не буде мати жодного стосунку до професійної діяльності такого адвоката. Тоді слушно виникає питання щодо того, як це повинна реагувати кваліфікаційно-дисциплінарна комісія. Тому варто уваги є думка С.С. Мостовенка, який вважає за необхідне обмежити коло таких осіб, «тому що надання права подавати скарги необмеженій кількості людей може призвести до того, що адвокат тільки й відбиватиметься від таких «письменників», а це жодним чином не сприятиме якості його роботи й інтересам клієнта» [4].

Потрібно врахувати й положення ч. 1 ст. 42 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», за якою адвокат чи особа, яка ініціювала питання про дисциплінарну відповідальність адвоката, має право оскаржити рішення в дисциплінарній справі протягом тридцяти днів із дня його прийняття до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду. Виходячи із цієї норми, кожен такий «бажаючий» після розгляду його заяви кваліфікаційно-дисциплінарною комісією та винесення нею рішення може оскаржити його до суду чи до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури теж може бути оскаржене до суду). Усе це знову ж таки може мати негативний вплив на професійну діяльність адвоката та на його ділову репутацію. Проте потрібно не забувати й те, що суд жодним чином не обмежений у можливості визнати дії такої комісії, наприклад, щодо відмови у відкритті дисциплінарного провадження або ж застосуванні більш «поблажливого» покарання неправомірними, скасовуючи рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії. Таке рішення суду може мати своїм наслідком застосування до адвоката заходів дисциплінарного впливу або ж посилення покарання аж до позбавлення права на адвокатську діяльність.

Показовим у цьому випадку є Постанова окружного адміністративного суду м. Києва від 25 вересня 2013 року (у справі № 826/10762/13-а) [5], якою було визнано протиправним та скасовано рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 21 червня 2013 року № V-018/2013 [6]. Указаним Рішенням Вища кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури скасувала рішення дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Харківської області від 26 берез-

ня 2013 року, за яким до адвоката було застосовано такий вид дисциплінарного стягнення, як позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю. Враховуючи положення ст. 42 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яким передбачається негайне набрання рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії законної сили, оскільки передбачено, що оскарження рішення не зупиняє його дії. Фактичним наслідком згадуваної Постанови окружного адміністративного суду м. Києва від 25 вересня 2013 року стало застосування до адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю.

Для розкриття питання про приводи для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката слід відмітити те, що певною гарантією для нього виступає норма п. 2 ч. 2 ст. 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», за якою дисциплінарну справу стосовно адвоката не може бути порушено за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку адвоката, а також за анонімною заявою (скаргою). Ця норма має широкий правозастосовний характер і, як правило, застосовується регіональними кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями (Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури) у разі прийняття рішення про відмову в порушенні дисциплінарної скарги (або ж у разі залишенні скарг на такі рішення про відмову в порушенні дисциплінарної справи щодо адвоката без задоволення). Зокрема, до них можна віднести такі рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, як № I-033/2014 [7], № I-025/2014 [8], № I-019/2014 [9], основою прийняття яких і стала вищевказана норма, за якою дисциплінарну справу стосовно адвоката не може бути порушено за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку.

Закріпивши положення про заборону порушення дисциплінарної справи стосовно адвоката за анонімною заявою (скаргою), законодавець певним чином підвищив рівень гарантування здійснення адвокатом своєї професійної діяльності, убезпечивши адвоката від можливості подання щодо нього значної кількості безпідставних та необґрунтованих заяв (скарг), що можуть паралізувати його діяльність. Проте слід зазначити те, що деякі європейські країни закріплюють протилежні норми. Так, як зазначає А.В. Пронін, австрійським законодавством передбачена можливість подавати скарги на дії адвоката не тільки будь-яким особам, а й анонімно [10, с. 29].

Враховуючи вищевказане, можна дійти до висновку, що положення ст. 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката) не забезпечують належним чином реалізацію принципу незалежності адвокатури. А наявні в цій статті гарантії для діяльності адвоката не забезпечують належну ефективність інституту дисциплінарної відповідальності. Усе це свідчить про нагальну потребу внесення змін законодавцем до норм, що регулюють питання про приводи для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката.

Позитивним у цьому аспекті є досвід російського законодавця, який на відміну від українського використовує інший підхід у регулюванні питання щодо приводів для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката. Так, якщо нормою українського законодавства передбачено вже згадуваний відкритий перелік приводів для порушення дисциплінарного провадження, то російський законодавець закріплює закритий такий список приводів. Такий висновок можна зробити, виходячи з аналізу норм ст. 20 Кодексу професійної етики адвоката [11], де чітко передбачено приводи для початку дисциплінарного провадження, якими можуть бути такі:

1) скарга, подана в адвокатську палату іншим адвокатом, довірителем адвоката або його законним представни-

ком, а також під час відмови адвоката прийняти доручення без достатніх підстав – скарга особи, яка звернулася за наданням юридичної допомоги в порядку ст. 26 Федерального закону «Про адвокатську діяльність і адвокатуру в Російській Федерації» (про безоплатне надання правової допомоги);

2) подання, внесені в адвокатську палату віце-президентом адвокатської палати або особою, що його заміщає;

3) подання, внесені в адвокатську палату органом державної влади, уповноваженим у галузі адвокатури;

4) звернення суду (судді), який розглядає справу, до представника (захисника), яким є адвокат, на адресу адвокатської палати.

Про вичерпний характер, тобто про закритість вказаного переліку свідчить і положення ч. 4 вказаної ст. 20 Кодексу професійної етики адвоката, за яким не може бути допустимим приводом для порушення дисциплінарного провадження скарга, звернення, подання осіб, які не значені у вищевказаному переліку.

Заслугує на увагу і п. 2 ч. 4 ст. 20, у якому зазначається, що скарга, звернення та подання вказаних осіб не можуть бути основані на діях (бездіяльності) адвоката (у тому числі керівника адвокатського утворення, підрозділу), що не пов'язані з виконанням ним професійних обов'язків. Прив'язка цієї норми лише до діянь, які безпосередньо пов'язані з виконанням адвокатом професійних обов'язків, на нашу думку, є суттєвою додатковою гарантією його діяльності. Ця норма на практиці буде реальною перепорою в можливості відкриття дисциплінарних проваджень щодо адвокатів за підставами, що не пов'язані з їхньою професійною діяльністю, на існування яких в Україні вказується в доповіді Міжнародної комісії юристів під назвою «Україна: конфлікт, позбавлення права займатися адвокатською діяльністю та зупинення дії ліцензії на здійснення адвокатської діяльності» від 11 лютого 2014 року [12]. Враховуючи всю позитивність цієї норми, вважаємо необхідним те, щоб український законодавець, використовуючи досвід російського, закріпив і в національному законодавстві норму, яка б чітко унеможливила притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності за діяння, що не пов'язані з виконанням ними своїх професійних обов'язків.

У такому випадку слід врахувати й положення ч. 2 досліджуваної ст. 20 Кодексу професійної етики адвоката, у якій зазначено, що скарга, подання, звернення визнаються допустимими приводами до порушення дисциплінарного провадження, якщо вони подані в письмовій формі й у них зазначено такі відомості:

1) найменування адвокатської палати, до якої подається скарга, вносяться подання, звернення;

2) прізвище, ім'я, по батькові адвоката, який подав скаргу на іншого адвоката, приналежність до адвокатської палати й адвокатського утворення;

3) прізвище, ім'я, по батькові довірителя адвоката, його місце проживання або найменування установи, організації, якщо вони подавали скаргу, їх місце знаходження, а також прізвище, ім'я, по батькові (найменування) представника та його адреса, якщо скарга подається представником;

4) найменування та місцезнаходження органу державної влади, а також прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, який направив подання або звернення;

5) прізвище та ім'я (ініціали) адвоката, щодо якого ставиться питання про порушення дисциплінарного провадження;

6) конкретні дії (бездіяльність) адвоката, у яких виразилося порушення ним професійних обов'язків;

7) обставини, на яких особа, яка звернулася зі скаргою, поданням, зверненням, обґрунтовує свої вимоги, і докази, що підтверджують ці обставини.

Таке формулювання ч. 2 ст. 20 Кодексу професійної етики адвоката свідчить про вичерпний перелік вимог та

відомостей, які повинні бути дотримані (зазначені) у скарзі, поданні чи зверненні як приводи для порушення дисциплінарного провадження щодо адвоката. А це спрощує процедуру звернення скажника (заявника) з відповідною скаргою (заявою), оскільки зводяться до мінімуму можливі випадки відмови кваліфікаційної комісії (як одного з органів, які уповноважені розглядати скарги на дії (бездіяльність) адвокатів у Російській Федерації) у розгляді звернення з метою порушення дисциплінарного провадження. Крім цього, ця норма априорі забезпечує необхідні умови для розгляду вказаних звернень кваліфікаційними комісіями, тому що наперед законодавством чітко закріплені вимоги та відомості, які повинні бути дотримані (зазначені) у скарзі, поданні чи зверненні. На нашу думку, і в українському законодавстві повинна бути закріплена подібна норма, що значно вдосконалив і підвищить ефективність функціонування кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури України.

Повертаючись до згаданого переліку приводів для порушення дисциплінарного провадження, які закріплені в ч. 1 ст. 20 Кодексу професійної етики адвоката, «не важко помітити, що серед цих приводів, а точніше суб'єктів внесення подань (ухвал, скарг), не названо прокуратуру та інші правоохоронні органи» [13, с. 65].

На нашу думку, така позиція російського законодавця є виправданою, оскільки вона забезпечує реальну незалежність адвоката від прокуратури та правоохоронних органів, які позбавляються прямої можливості впливати на професійну діяльність адвоката. Відсутність вказаної норми може призвести до ситуації, коли вказані органи будуть вчиняти неправомірний тиск на адвоката. Враховуючи те, що відповідно до українського законодавства заявники мають можливість оскаржувати рішення кваліфікаційно-дисциплінарних комісій (Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури) до суду, то слушною є думка С.С. Мостовенко, який зазначає, що «з огляду на реальність нашої країни, де суди прислухаються до «порад» працівників правоохоронних органів і державних чиновників, «незручний» адвокат має всі шанси розпрощатися з професією. Відповідно, кожен з адвокатів братиме до уваги зазначений чинник, що негативно позначатиметься на виконанні адвокатом його професійних обов'язків» [4].

У цьому випадку потрібно звернути увагу й на те, що вказані органи не позбавлені можливості реагувати на протиправні дії адвоката, які містять ознаки дисциплінарного проступку. Так, відповідно до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» [14] передбачено, що подання – це акт реагування прокурора на виявлені порушення закону з вимогою (вимогами) щодо усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяли; притягнення осіб до передбаченої законом відповідальності; відшкодування шкоди; скасування нормативно-правового акта, окремих

його частин або приведення його у відповідність із законом; припинення незаконних дій чи бездіяльності посадових і службових осіб. Подібна норма прописана й у ч. 1 ст. 24 Федерального закону Російської Федерації «Про прокуратуру Російської Федерації» [15], за якою подання про усунення порушень закону вноситься прокурором або його заступником до органу або посадовій особі, які уповноважені усунути допущені порушення, і підлягає невідкладному розгляду.

Щодо правоохоронних органів, то відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про міліцію» [16] міліції для виконання покладених на неї обов'язків надається право вносити відповідним державним органам, громадським об'єднанням або службовим особам, підприємствам, установам, організаціям обов'язкові до розгляду подання про необхідність усунення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень. Щодо російського законодавства, то ч. 2 ст. 158 Кримінально-процесуального кодексу Російської Федерації [17] передбачено, що, встановивши під час досудового провадження з кримінальної справи обставини, які сприяли вчиненню злочину, дізнавач, керівник слідчого органу, слідчий вправі внести у відповідну організацію або відповідній посадовій особі подання про вжиття заходів щодо усунення зазначених обставин чи інших порушень закону.

Висновки. Отже, як українським, так і російським законодавством прокуратурі та правоохоронним органам надається право вживати конкретні заходи, а саме звертатися з відповідними поданнями до кваліфікаційно-дисциплінарних комісій (кваліфікаційних комісій). Проте, на відміну від українського законодавця, російський не надає таким органам права безпосередньо ініціювати питання про дисциплінарну відповідальність адвоката. Різниця полягає в тому, що відповідна комісія не буде зобов'язана розглядати це звернення за процедурою дисциплінарного провадження, оскільки законодавством покладено на неї обов'язок тільки розглянути таке подання та повідомити про вжиті заходи. Крім цього, потрібно врахувати й те, що в такому випадку такі органи позбавлені можливості оскаржувати в судовому порядку рішення комісій про відмови у відкритті дисциплінарного провадження.

Враховуючи вищевказане, можна дійти висновку й про необхідність внесення змін до національного законодавства, використовуючи досвід російського законодавця, шляхом закріплення норми, яка б чітко унеможливила притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності за діяння, що не пов'язані з виконанням ними своїх професійних обов'язків. Крім цього, вказується на необхідність внесення змін до ст. 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» із метою забезпечення належним чином реалізації принципу незалежності адвокатури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
2. Фіолевський Д.П. Адвокатура : [підручник] / Д.П. Фіолевський. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Алерта, 2014. – 624 с.
3. Рагулин А.В. Правовые и организационные средства обеспечения реализации профессиональных прав адвоката-защитника в России и пути их совершенствования / А.В. Рагулин // Евразийская адвокатура. – 2013. – № 4(5). – Ст. 62–67.
4. Мостовенко С.С. Адвокат – не посередник між чиновником і клієнтом! / С.С. Мостовенко // Дзеркало тижня. – 2012. – № 26. – С. 6.
5. Постанова окружного адміністративного суду міста Києва від 25 вересня 2013 р. (у справі № 826/10762/13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33864404>.
6. Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 21 червня 2013 р. № V-018/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdk.org/rishennya-v-0182013>.
7. Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 24 січня 2014 р. № II-033/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdk.org/rishennya-i-0332014>.
8. Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 24 січня 2014 р. № II -025/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdk.org/rishennya-i-0252014>.
9. Рішення Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 24 січня 2014 р. № II-019/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdk.org/rishennya-i-0192014>.
10. Пронин А.В. Институт адвокатуры в Австрийской Республике / А.В. Пронин // Евразийская адвокатура. – 2013. – № 2(3). – С. 28–30.
11. Кодекс профессиональной этики адвоката, принят Первым Всероссийским съездом адвокатов 31 января 2003 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fparf.ru/norms/codex.htm>.

12. Україна: конфлікт, позбавлення права займатися адвокатською діяльністю та призупинення дії ліцензії на здійснення адвокатської діяльності : Доповідь Міжнародної комісії юристів від 11 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icj.org/ukraine-icj-report-casts-light-on-alarming-disbarments-and-suspensions-of-lawyers>.

13. Гармаев Ю.П. Преодоление противодействия уголовному преследованию: ограничение времени ознакомления с материалами уголовного дела: метод, рекомендации / Ю.П. Гармаев. – Иркутск ; Улан ; Удэ, 2005. – 78 с.

14. Про прокуратуру : Закон України від 05 листопада 1991 р. № 1789-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 797.

15. О прокуратуре Российской Федерации : Федеральный закон от 17 января 1992 г. № 2202-1 // Собрание законодательства РФ. – 1995. – № 47. – Ст. 4472.

16. Про міліцію : Закон України від 30 грудня 1990 р. № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.

17. Уголовно-процессуальный кодекс РФ от 18 декабря 2001 г. № 174-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 2001. – № 52. – Ст. 4921.

УДК 343.1

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ З ГАЛУЗЕВИМИ ПРИНЦИПАМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

INTERRELATION PRINCIPLES OF UKRAINE EMPLOYMENT WITH SECTOR PRINCIPLES OF CRIMINAL PROCEDURAL LAW

Северин К.М.,
здобувач

Національної академії прокуратури України

У статті розглядається питання щодо співвідношення принципів діяльності адвокатури України з галузевими принципами кримінального процесуального права, зокрема розкривається загальне поняття «принципи кримінального процесуального права». Визначається порядок реалізації принципів кримінального процесуального права в діяльності адвоката. Надано пропозиції щодо вдосконалення процедури реалізації принципів кримінального процесуального права в діяльності адвоката.

Ключові слова: кримінальний процес, принципи діяльності адвоката, принципи кримінального процесуального права, співвідношення.

В статье рассматривается вопрос о соотношении принципов деятельности адвокатуры Украины с отраслевыми принципами уголовного процессуального права, в частности раскрывается понятие «принципы уголовного процессуального права». Определяется порядок реализации принципов уголовного процессуального права в деятельности адвоката. Предоставляются предложения по совершенствованию процедуры реализации принципов уголовного процессуального права в деятельности адвоката.

Ключевые слова: уголовный процесс, принципы деятельности адвоката, принципы уголовного процессуального права, соотношение.

The article considers the question of the ratio principles of Advocates of Ukraine with industry principles of criminal procedural law. In particular disclosed general notion "principles of criminal procedure law". Determine the order of realization of the principles of criminal procedural law of a lawyer. Displays suggestions for improvement of procedures for implementing the principles of criminal procedural law of a lawyer.

Key words: criminal process, principles of lawyer principles of criminal procedural law relationships.

Постановка проблеми. Дослідження місця та зовнішнього взаємозв'язку принципів адвокатури з іншими видами галузевих принципів дає змогу розкрити сутність принципів адвокатської діяльності, їх природу, функціональну спрямованість, взаємовплив, що і є предметом дослідження.

Стан дослідження. Розвідкам у сфері принципів галузей права присвятили свої праці значна частина вітчизняних і зарубіжних теоретиків та практиків права, зокрема М.С. Алексєєв, Ю.П. Аленін, О.І. Галаган, Ю.М. Грошевий, П.М. Давидова, Т.М. Добровольська, П.С. Елькінд, О.П. Кучинська, О.М. Ларіна, Л.М. Лобойко, В.З. Лукашевич, В.Т. Маляренко, М.М. Михєєнко, Я.О. Мотовіловкер, В.П. Нажимов, В.Т. Нор, Д.П. Письменний, М.С. Строгович, В.М. Тертишник, В.Т. Томіна, Г.І. Чангулі, М.О. Чельцов, В.П. Шибіко, Л.Д. Удалова, М.Л. Якуб та ін. Проте проблема принципів галузей права, функціональна зумовленість їх систем, зв'язків і співвідношення у стані статичної й динамічної залишається дослідженою не повністю.

Мета статті полягає в дослідженні співвідношення принципів діяльності адвокатури України з галузевими принципами кримінального процесуального права.

Виклад основного матеріалу. У праві існують принципи (засади), цінність яких важко переоцінити для пересічної особи. Однією з таких фундаментальних основ є презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини.

Презумпція невинуватості – не тільки профільний принцип кримінального процесу України, а й норма між-

народного права, дія якої не припиняється ніколи та при жодних обставинах, навіть в умовах військового чи надзвичайного стану. Так, у ч. 1 ст. 11 Загальної декларації прав людини (прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р.) зазначається, що кожна людина, обвинувачена в учиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винуватість не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, за якого їй забезпечують усі можливості для захисту.

Відповідно до положень ст. 62 Основного Закону України, особа вважається невинуватою в учиненні злочину й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вина не буде доведено в законному порядку й встановлено обвинувальним вироком суду. Конституційний Суд України в Рішенні Конституційного Суду від 20.10.2011 р. № 12-рп/2011, уточнюючи певні аспекти цього принципу, зазначив, що обвинувачення в учиненні злочину не може ґрунтуватися на фактичних даних, одержаних у результаті оперативно-розшукової діяльності уповноваженою на те особою без дотримання конституційних положень або з порушенням порядку, встановленого законом, а також одержаних шляхом учинення цілеспрямованих дій щодо їх збирання і фіксації із застосуванням заходів, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», особою, не уповноваженою на здійснення такої діяльності.

Незважаючи на високий рівень нормативного закріплення принципу, зрозумілість його сутнісних характерис-